

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์ได้สร้างขึ้น และมีความแตกต่างกันไปตามสภาพ ภูมิอากาศ ประวัติศาสตร์ และสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่ดำรงอยู่ วัฒนธรรมช่วยจัดระเบียบให้ มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขทางร่างกายและจิตใจ เช่น การสร้างวัฒนธรรมของอเมริกา ทำ โดยมีการจัดระเบียบโดยใช้กฎหมาย เพื่อให้สังคมอเมริกันซึ่งมีความแตกต่างกันหลาย เชื้อชาติดำรงอยู่อย่างสงบสุข นอกจากนั้นศาสนาคริสต์ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติที่สั่งสอน เรื่องการรักเพื่อนบ้านเหมือนรักตนเอง ทำให้เกิดความสุขทางด้านจิตใจ

วัฒนธรรมมีส่วนประกอบที่สำคัญที่สุด คือ อุดมการณ์ (Ideology) ซึ่งชี้นำให้มนุษย์ ได้ปฏิบัติตาม เช่น ในสังคมที่มีความเชื่อว่าเงินทองและความสำเร็จเป็นความคิดที่ดั่งาม ใน สังคมนั้นก็必将มีความประพฤติทางด้านการแสวงหาเงินทอง ชีวิตคือการแข่งขันกับคนอื่นเพื่อ จะแย่งชิงทรัพยากรอันเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตที่มีอยู่จำกัดอยู่ตลอดเวลาเป็นเป้าหมาย ที่สำคัญ หากสังคมใดเชื่อว่าความมั่งคั่ง สันติ และ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นคุณค่าที่ดั่งาม สิ่งทีประพฤติก็คือ การแบ่งปันทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตต่อกันและการ มีน้ำใจไมตรี ต่อกัน

อุดมการณ์เป็นความคิดที่สังคมได้คิดขึ้นมา อยู่ในรูปของศีลธรรม เพื่อทำให้สังคม ดำรงอยู่ในภาวะที่สงบเรียบร้อย ไร้ความขัดแย้ง การที่ต้องการให้สังคมนั้นดำรงอยู่อย่าง สงบเรียบร้อยอย่างต่อเนื่องนั้น จำเป็นต้องมีการสืบทอดหรือผลิตซ้ำความคิดเหล่านั้น เพื่อให้ ความคิดดังกล่าวดำรงอยู่

การผลิตซ้ำระบบความคิดให้คงทนนั้นผู้ที่ทำหน้าที่ในการผลิตซ้ำ ได้แก่ บุคคลที่มี สถานะทางสังคมสูงในโครงสร้างสังคมนั้นๆ เพื่อสร้างความเชื่อถือได้แก่ พระ ครู หัวหน้า ครอบครัว ผู้อาวุโส (กาญจนา แก้วเทพ, 2528) วิธีการผลิตซ้ำนั้นจะใช้กลไกทางอุดมการณ์ ซึ่งประกอบด้วยสถาบันได้แก่ พระ ครู ผู้อาวุโส ทำหน้าที่ชี้นำ นอกจากสถาบันแล้วกิจกรรมที่ ใช้การผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดนั้นมีอยู่สองประการคือ พิธีกรรม และกิจกรรมในชีวิตประจำวัน พิธีกรรมนั้นจะบอกถึงความสัมพันธ์และหลักการต่างๆ ที่สำคัญที่ขาดไม่ได้ในการผลิตซ้ำทาง อุดมการณ์คือ เวลา การใช้เวลาอย่างต่อเนื่องทำให้ระบบความคิดต่างๆ ติดแน่นทนนาน

นที่วัดประจักษ์

การต่อสู้กันมา
มมิวนิสต์จีน
อพยพไปยังประเทศ
จีนทางเข้ามา
นิสต์ที่มีกำลัง
ตั้งแต่จังหวัด
เทศจีน และ
พบุรุษ การนี้
แม่ฮ่องสอนมี
แตกต่างกันไป
อุปพระเพณีวัฒนธรรม
ยึดถือประเพณี
รรวง จิรนคร
ละวัฒนธรรม
การสร้าง

ระบบความคิด
ทำให้สามารถ
พยากรณ์เหมือน
คอมพิวเตอร์ที่

- แบบความคิดข
คมการณ์ของท
ยวข้องกับภาว

ประโยชน์ที่ได้รับ

การศึกษาวัฒนธรรมย่อยเพื่อทำความเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไปจากวัฒนธรรมหลัก เมื่อพูดถึงสภาพความเป็นจริงแล้ว วัฒนธรรมย่อยมีมากกว่าวัฒนธรรมหลักเสียอีก หรือที่เรียกว่าความหลากหลายทางวัฒนธรรม การทำความเข้าใจกับวัฒนธรรมที่แตกต่างอย่างนี้ ทำให้เราใจกว้างถือว่าวัฒนธรรมย่อยมีส่วนสร้างความเข้มแข็งให้วัฒนธรรมหลัก

นิยามศัพท์เฉพาะ

อุดมการณ์ หมายถึง ความเชื่อและคุณค่า ทางด้านมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ มนุษย์กับธรรมชาติ และมนุษย์กับสังคม

การผลิตซ้ำทางอุดมการณ์ หมายถึง การที่ครอบครัวและชุมชนได้ร่วมกัน ประกอบพิธีกรรม และอบรมสั่งสอนในเรื่องความเชื่อ คุณค่าทางด้านมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติและเรื่องสังคม โดยใช้ระยะเวลาที่ต่อเนื่องกัน

ชาวจีนฮ่อ หมายถึง ชาวจีนอพยพที่อาศัยอยู่บ้านสันติคีรี ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย นับถือบรรพบุรุษ และมีการสืบทอดอุดมการณ์ดั้งเดิมอยู่

ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้พื้นที่บ้านสันติคีรี ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ที่ชาวจีนฮ่ออาศัยอยู่ และยังคงสืบทอดความเชื่อ และคุณค่าทางด้านสังคม ซึ่งเป็นวัฒนธรรมย่อยที่มีความเข้มแข็งสูง

ขอบเขตเนื้อหา

1.บริบทชุมชน

- 1.1 บริบทด้านกายภาพ เช่น สภาพภูมิศาสตร์
- 1.2 การตั้งบ้านเรือน และประชากรในหมู่บ้าน
- 1.3 ประวัติความเป็นมาของชาวจีนฮ่อ

2. อุดมการณ์ของชาวจีนฮ่อ

2.1 ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเหนือธรรมชาติเช่น บรรพบุรุษ เจ้าที่ โลกหน้า ได้แก่ นรก และผีไม่มีญาติ และความเชื่อเรื่องเจ้าแม่กวนอิมหรือพุทธศานา มหายาน สะท้อนถึงอุดมการณ์อำนาจที่ควบคุมสังคมชาวจีนฮ่อให้อยู่อย่างสุขสงบ ระหว่าง คนกับคน และคนกับธรรมชาติ

2.2 ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ ได้แก่ เรื่องฮวงจุ้ย หรือเรื่อง เฟิง ชุย สะท้อนถึงอุดมการณ์ในการจัดการธรรมชาติด้วยความสมบูรณ์เป็น ประโยชน์ต่อ ทุกคน

2.3 คุณค่าทางสังคม ได้แก่ เรื่องความกตัญญู ความร่ำรวย ความเป็น ชาติพันธุ์ได้แก่ การรักในการเรียนภาษาจีนการรวมหมู่ในพิธีกรรม และการนิยมได้หัววัน สะท้อนถึงอุดมการณ์การรวมตัว ความสามัคคี และความเป็นคนจีน

3. การผลิตซ้ำทางอุดมการณ์

3.1 การผลิตซ้ำทางอุดมการณ์อำนาจ

3.1.1 วิธีการ

3.1.1.1 พิธีกรรมประจำวัน

3.1.1.2 พิธีกรรมตรุษจีน

3.1.1.3 พิธีกรรมไหว้เจ้าแม่กวนอิม

3.1.1.4 พิธีกรรมสารทจีน

3.1.2 กลไก ได้แก่ ครอบครัวและเครือญาติ

3.1.3 การเปลี่ยนแปลงในการผลิตซ้ำทางอุดมการณ์

3.2 การผลิตซ้ำอุดมการณ์ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

3.2.1 วิธีการ

3.2.1.1 พิธีกรรมการฝังศพ

3.2.1.2 การจัดการที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม

3.2.2 กลไก ครอบครัวและเครือญาติ

3.2.3 การเปลี่ยนแปลงในการผลิตซ้ำทางอุดมการณ์

3.3 การผลิตซ้ำอุดมการณ์การรวมตัว ความสามัคคี และความเป็น

3.3.1 วิธีการผลิตซ้ำทางอุดมการณ์

3.3.1.1 การอบรมสั่งสอนเรื่องความร่ำรวย คุณค่าความ
กตัญญู

3.3.1.2 พิธีกรรมงานศพ

3.3.1.3 พิธีกรรมไหว้พระจันทร์

3.3.1.4 การอบรมสั่งสอนในเรื่องการรักในการเรียน
ภาษาจีน

3.3.1.5 การรวมหมู่ในพิธีกรรมแต่งงาน

3.3.2 กลไกการผลิตซ้ำทางอุดมการณ์ ได้แก่ ครอบครัว เครือญาติ

3.3.3 การเปลี่ยนแปลงในการผลิตซ้ำทางอุดมการณ์

4. เจื่อนไขปัจจัยในการผลิตซ้ำทางอุดมการณ์

4.1 เจื่อนไขปัจจัยภายในที่สำคัญ ได้แก่

4.1.1 วัฒนธรรมชุมชนนั้นมีความเข้มแข็ง มีการผลิตซ้ำ
อุดมการณ์ตลอดเวลา

4.1.2 ครอบครัวและชุมชนได้รับประโยชน์จากการผลิตซ้ำทาง
อุดมการณ์

4.2 เจื่อนไขปัจจัยภายนอกที่สำคัญ ได้แก่

4.2.1 การสนับสนุนจากไต้หวัน ทำให้สามารถผลิตซ้ำ
อุดมการณ์อยู่ได้

4.2.2 นโยบายของรัฐยอมรับวัฒนธรรมย่อย

แหล่งข้อมูล

แหล่งผู้ให้ข้อมูลหลักของการศึกษาวิจัยมีดังต่อไปนี้

กลุ่มแรก ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำ และ กลุ่มผู้อาวุโส

กลุ่มที่สอง ประกอบด้วย เด็กและเยาวชน

กลุ่มที่สาม ประกอบด้วย กลุ่มบุคคลทั่วไป ที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรม เช่น
ครูสอน ภาษาจีน ครูไทย เจ้าหน้าที่สภาดำบล และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ผู้วิจัยศึกษา